

**ПРИВАТНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«МІЖНАРОДНИЙ ЕКОНОМІКО-ГУМАНІТАРНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ АКАДЕМІКА СТЕПАНА ДЕМ'ЯНЧУКА»**

**Факультет географії, історії та туризму
Кафедра історії, теорії держави і права та філософії**

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Голова Приймальної комісії

Міжнародного економіко-
гуманітарного університету імені
академіка Степана Дем'янчука

Віталій ДЕМ'ЯНЧУК

від 27 травня 2026 року

ПРОГРАМА

**фахового вступного випробування
для здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр»**

**при вступі на навчання для здобуття ступеня бакалавра
на основі НРК6; НРК7**

Рівне - 2026

Програма обговорена та узгоджена на засіданні кафедри історії, теорії держави і права та філософії

Протокол № 8 від "13" 05 2026 року

Завідувач кафедри

Віталій ЛЕВИЦЬКИЙ

Програма розглянута та схвалена на засіданні Приймальної комісії Приватного вищого навчального закладу «Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука» (Протокол № 4 від 27 травня 2026 року).

Відповідальний секретар

Сергій БЛИЗНЮК

1.ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма **фахового вступного випробування для вступників на ступінь бакалавра на основі НРК 5 на другий (третій) курс для спеціальності 014.03 Середня освіта (Історія та громадянська освіта)** призначена для кількісного і якісного оцінювання ступеня сформованості знань, умінь та навичок, професійної компетентності осіб, які мають бажання вступити на 2(3) курс та навчатися за спеціальністю 014.03 Середня освіта (Історія та громадянська освіта) в Приватний вищий навчальний заклад «Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука».

Фахове випробування – форма вступного випробування для вступу на основі здобутого (або такого, що здобувається) ступеня або освітньо-кваліфікаційного рівня вищої освіти, яка передбачає перевірку здатності до опанування освітньої програми певного рівня вищої освіти на основі здобутих раніше компетентностей.

Метою фахового вступного випробування є діагностика рівня знань з фахових дисциплін. При складанні фахового вступного випробування абітурієнт повинен продемонструвати теоретичні знання в процесі виконання тестових завдань.

Екзаменаційний білет складається з 25 тестових завдань. Оцінка повідомляється після підведення підсумків роботи фахової екзаменаційної комісії.

Матеріал програми **фахового вступного випробування для вступників на ступінь бакалавра на основі НРК 5 на другий (третій) курс для спеціальності 014.03 Середня освіта (Історія та громадянська освіта)** включає такі навчальні дисципліни: «Історія України» (змістовні компоненти – «Давня історія України», «Середньовічна історія Україна»), «Історія стародавнього світу».

2. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

№ з/п	Назва освітнього компоненту, розділу, тем
1	ІСТОРІЯ УКРАЇНИ
1.1	ДАВНЯ ІСТОРІЯ УКРАЇНИ <p>Археологічна періодизація стародавньої історії. Поява і розселення людей на території України.</p> <p>Україна в епоху палеоліту. Заняття та початки духовного життя людини в епоху палеоліту й мезоліту.</p> <p>Неолітична революція. Неолітичні культури на території України. Трипільська культура. Перші індоєвропейці на території України. Середньостогівська та Ямна культури.</p> <p>Ранній залізний вік. Історичне значення винайдення металургії заліза. Кіммерійці. Чорноліська культура. Скіфи. Сармати.</p> <p>Заснування античних міст-колоній у Північному Причорномор'ї та Криму. Суспільний лад і державний устрій античних міст-колоній у Північному Причорномор'ї та Криму. Економіка античних міст-колоній у Північному Причорномор'ї та Криму. Боспорське царство. Культура та духовне життя населення античних міст-колоній у Північному Причорномор'ї та Криму.</p> <p>Походження слов'ян. Писемні, археологічні та лінгвістичні джерела про походження та первісне розселення слов'ян. Археологічні культури давніх слов'ян (венедів, антів, склавинів). Господарство, суспільний устрій, вірування та звичаї ранніх слов'ян.</p> <p>Давні слов'яни під час вторгнення готів та гунів. Розселення слов'ян у V–VII ст. Походження українців.</p>
1.2	СЕРЕДНЬОВІЧНА ІСТОРІЯ УКРАЇНИ <p>Виникнення та розквіт Київської Русі.</p> <p>Розселення східнослов'янських племінних союзів у VII–X ст. Господарство східних слов'ян у V–X ст. Суспільство східних слов'ян у V–X ст. Перші державні утворення східних слов'ян. Виникнення міста Києва. Сусіди східнослов'янських племен у VI–IX ст. (авари, болгари, хозари).</p> <p>Утворення держави Київська Русь. Походження назви «Русь». Князі Аскольд і Дір, їхні походи на Візантію. Правління Олега в Києві. Русь і хозари. Русь і варяги. Норманська проблема. Князь Ігор, його військові походи.</p> <p>Княгиня Ольга, її внутрішньополітичні реформи. Князь Святослав Ігоревич, його військові походи.</p> <p>Князювання Володимира Святославовича. Територія Київської Русі наприкінці IX – на початку XI ст. Запровадження християнства як державної релігії, його значення. Русь і Візантія.</p> <p>Міжусобна боротьба між синами Володимира Святославовича. Князювання Ярослава Мудрого. «Руська правда».</p> <p>Правління Ярославичів. З'їзд князів у Любечі. Володимир Мономах. Правління Мстислава Володимировича. Русь і Степ (печеніги, турки, берендеї, половці).</p> <p>Київська Русь за часів роздробленості. Галицько-Волинська держава.</p> <p>Причини і сутність роздробленості Київської Русі. Київське князівство в середині XII – першій половині XIII ст. Чернігівське князівство в середині XII – першій половині XIII ст. Переяславське князівство в середині XII – першій половині XIII ст. Галичина та Волинь у X–XII ст. Об'єднання Галицького та</p>

Волинського князівств. Князь Роман Мстиславович. Становище Галицько-Волинського князівства після смерті Романа Мстиславовича.

Битва на річці Калка. Похід на Русь військ Батия. Оборона Києва від монгольської навали, його падіння. Золотоординське панування над українськими землями.

Внутрішня та зовнішня політика Данила Романовича Галицького. Розподіл і збереження Галицько-Волинського князівства нащадками Данила Галицького. Кінець незалежної Галицько-Волинської держави. Юрій II Болеслав.

Політичний устрій, соціально-економічний, культурний розвиток Київської Русі та Галицько-Волинської держави в IX–XIV ст.

Організація державної влади Київської Русі та Галицько-Волинської держави в IX–XIV ст. Руське суспільство: основні суспільні стани та система залежності й підпорядкування. Землеволодіння, феодалні повинності, соціальні конфлікти на Русі. Право, закон і суд на Русі. Економічний розвиток Київської Русі та Галицько-Волинської держави: сільське господарство, ремесло, торгівля. Міста Київської Русі та Галицько-Волинської держави.

Матеріальна культура та побут населення Русі. Церковна організація на Русі.

Культура Київської Русі та Галицько-Волинської держави (усна народна творчість, писемність, освіта, пам'ятки книжкового мистецтва, література, наукові знання, архітектура, образотворче мистецтво, музика, декоративно-ужиткове мистецтво).

Місце Київської Русі та Галицько-Волинської держави в історії українського народу. Походження назви «Мала Русь» («*Russia Minor*»). Походження й поширення назви «Україна». Історичне значення Київської Русі та Галицько-Волинської держави.

Боротьба Королівств Польщі, Угорщини та Великого князівства Литовського за Галицько-Волинську спадщину. Включення українських земель до складу Великого князівства Литовського. Політичне становище українських земель у складі Великого князівства Литовського. Економічний розвиток українських земель у складі Великого князівства Литовського. Становище привілейованих суспільних станів в Україні в середині XIV – середині XVI ст.: князі, пани, шляхта. Становище непривілейованих суспільних станів в Україні в середині XIV – середині XVI ст. Міста. Магдебурзьке право.

Кревська унія та її вплив на українські землі. Ліквідація князем Вітовтом самостійності удільних українських князівств. Виступ литовсько-руської знаті на чолі з князем Свидригайлом Ольгердовичем. Відновлення й остаточна ліквідація Київського і Волинського удільних князівств. Змова князів 1481 р. Повстання князя М. Глинського.

Московсько-литовські війни кінця XV – середини XVI ст. та українські землі. Українські землі в складі Угорщини (до кінця XVII ст.). Українські землі в складі Молдавії (до кінця XVII ст.). Кримське ханство та українські землі в XV – першій половині XVII ст.

Умови розвитку української культури в другій половині XIV – першій половині XVI ст. Українська культура в другій половині XIV – першій половині XVI ст. (усна народна творчість, освіта, наукові знання, Ю. Дрогобич, література, початок друкування слов'янських книг кириличним шрифтом, Ш. Фіоль, архітектура й містобудування, образотворче мистецтво, музика).

Релігія і церква в Україні другої половини XIV – середини XVI ст.

3	ІСТОРІЯ СТАРОДАВНЬОГО СВІТУ Зміст і структура навчального курсу «Історія стародавнього світу». Поняття «історичні джерела». Види історичних джерел. Періодизація історії стародавнього світу. Системи періодизації.
----------	---

Стародавній Єгипет. Історія археологічного дослідження Стародавнього Єгипту. Провідні єгиптологи світу. Єгиптологія в Україні. Стан джерельної бази. Винайдення ієрогліфічного письма та історія його дешифрування. Хронологія та періодизація стародавньої єгипетської історії. Природно-кліматичні умови як фактор формування цивілізації в долині Нілу. Населення: етногенез, ментальність.

Народження староегипетської держави. Номовий тип ранньої державності. Створення двох царств на півночі і півдні нільської долини. Об'єднання Нижнього і Верхнього Єгипту і створення централізованої загальноєгипетської держави. Доба Будівництва великих пірамід. Військові походи Стародавнього Царства.

Тимчасовий розпад Єгипту на номи. Відродження єдиної єгипетської держави у другій половині III тис. до н.е. Суспільно-політичний устрій та зовнішня політика. Соціальні відносини та характер рабства у Єгипті. Становище мерет, баку, хемуу. Землевласність, землекористування в Єгипті. Іригаційна система сільського господарства. Розвиток ремесла і торгівлі. Староегипетська сім'я. Гікоське завоювання.

Вигнання гікосів. Розвиток продуктивних сил. Завойовницькі походи фараонів XVIII династії (Яхмос I, Тутмос I, Тутмос II, Хатшепсут, Тутмос Ш). Єгипет при Аменхотепі III. Релігійно-політична реформа Аменхотепа IV (Ехнатона). Воєнна політика фараонів XIX династії. Рамзес II та його зовнішня політика, проблеми внутрішнього життя в країні. Єгипет Рамесидів, фіванська теократія. Кінець епохи Нового Царства.

Єгипет під владою іноземців. XXII (Лівійська) династія. Боротьба Саїса за об'єднання Єгипту. XXVI (Саїська) династія. Останній розквіт єгипетської державності.

Особливості староегипетської культури. Релігійний світогляд та міфологія єгиптян. Організація культури, роль жерців у суспільному житті. Мова, писемність, освіта в Єгипті. Науково-практичні знання. Техніка та інженерна справа. Література: основні теми і жанри. Мета мистецтва. Живопис, скульптура і архітектура, їх основні канони. Театр, музика, спорт, дозвілля.

Стародавня Месопотамія. Хронологія та періодизація історії Стародавньої Месопотамії, її проблеми та особливості. Природно-кліматичні умови як фактор формування цивілізації. Етногенез та ментальність населення.

Держави Шумеру і Аккаду. Месопотамія архаїчна і ранньодинастична. Міста-держави Шумеру. Утворення централізованої держави в Месопотамії (Кіш, Урук, Ур). Аккадське царство, Саргон Аккадський (Древній, Великий). Нашестя кутіїв. III династія Ура. Рабство і обов'язки общинників. Царсько-храмове господарство.

Історія Стародавнього Вавилону. Вавилонська держава у II тис. до н.е. Політична історія Вавилонії в II тис. до н.е. Народження Вавилону. Господарське життя Стародавнього Вавилону. Старовавилонське суспільство за «Законами Хаммурапі»: соціальна градація (авелум, мушкенум, вардум), роль міст, ремесла і торгівлі, родинно-сімейні відносини. Земля і землекористування. Вавилонське царство за касситської династії (Середньовавилонське царство).

Ассирія від народження до вершини могутності. Держава Мітанні: розквіт і занепад. Політична історія Ассирії в II тис. до н.е., основні віхи. Ассирійське суспільство у II тис. до н.е. Посилення ассирійської військової держави наприкінці X – IX ст. до н.е. Економічне і військово-піднесення. Створення «світової» Ассирійської держави. Тіглатпаласар III та Саргон II. Ассирія на шляху в небуття. Причини катастрофи.

Вавилонія наприкінці II – першій половині I тис. до н.е. Створення та основні періоди Нововавилонського (Халдейського) царства. Навуходоносор II, його внутрішня і зовнішня політика. Економічне та суспільно-політичне життя Нововавилонського царства. Завоювання Вавилонського царства персами, прихід Александра Македонського.

Культура Стародавньої Месопотамії. Релігійно-міфологічний світогляд. Сакралізація царської влади. Космогонія та природошанування у Месопотамії. Писемність, освіта, література, бібліотеки та архіви. Науково-практичні знання. Література. Архітектура, мистецтво, музика.

Хеттське, Фрігійське та Лідійське царства. Джерелознавча база вивчення країн Анатолії. Історія археологічних досліджень. Природно-кліматичні умови. Населення

Стародавньої Малої Азії. Держава хеттів: основні етапи історії. Суспільне і господарське життя хеттів. Культурні надбання. Основні віхи з історії Фрігійської та Лідійської держави. Культура Фрігії та Лідії.

Ванське царство (Урарту) і держави Закавказзя. Племена Закавказзя в V – II тис. до н.е. Природно-кліматичні умови. Джерела вивчення та історіографія. Виникнення Ванського царства. Розквіт Урарту. Урартське суспільство та його культура. Занепад Урарту. Ранні державні утворення у Вірменії та Грузії.

Перші державні утворення Східного Середземномор'я: Сирія і Фінікія.

Вступ до семітології. Стародавні Фінікія та Сирія. Стан джерельної бази. Історіографія. Біблійна критика. Природно-кліматичні умови. Етногенез і ментальність населення. Ранній період історії Східного Середземномор'я. Ранні державні утворення у III – II тис. до н.е. Фінікія та Сирія у I тис. до н.е. Карфаген IX – III ст. до н.е.: від фінікійської колонії до великої держави.

Ізраїльсько – Іудейське царство. Палестина у I тис. до н.е. Заселення Палестини стародавніми євреями. Джерела та історія вивчення регіону. Держава Давида і Соломона. Староєврейське суспільство після загибелі Ізраїльсько-Іудейського царства. Рух пророків, реформи Іосії. Палестина під іноземним володарюванням (від Ассирії до Персії).

Культура Східного Середземномор'я в давнину. Релігія. Наукові знання. Писемність. Література. Образотворче мистецтво. Музика.

Аравія. Джерельна база. Природно-кліматичні умови. Етногенез населення. Основні події політичної історії. Соціально-економічний розвиток. Політичний лад. Культура та релігія.

Стародавній Іран. Вступ до іраністики. Елам. Стан джерельної бази, історія археологічних досліджень території Ірану. Періодизація стародавньої перської історії. Вплив природно-кліматичних умов на суспільний розвиток регіону. Етногенез та ментальність народу. Стародавній Елам та його взаємини із Древньою Месопотамією.

Держава Ахеменідів. Мідійське царство у VIII – VI ст. до н.е. Поява і посилення держави Ахеменідів (Перська імперія). Джерела для вивчення історії Ахеменідів. Завойовницькі походи Кіра II і Камбіза. Царювання Дарія I. Ахеменідська імперія у V-IV ст. та її загибель. Господарське життя та суспільний лад Персії за свідченням Геродота та Ксенофонта.

Культура Перської держави. Релігія і міфологія стародавніх іранців. Зороастризм, вчення Заратуштри (Зороастра), їх вплив на світогляд древніх іранців. Матеріальна культура. Писемність, освіта, наука. Література. Архітектура та образотворче мистецтво.

Середня Азія в давнину. Джерела вивчення. Населення і природно-кліматичні умови. Архаїчна Середня Азія. Становлення цивілізації. Греко-Бактрійське царство. Царство Парфії. Кушанська держава.

Стародавня Індія. Вступ до індології. Стан джерельної бази, археологічне дослідження країни. Хронологія та періодизація староіндійської історії. Природно-кліматичні умови в Стародавній Індії. Етногенез та ментальність населення. Древня Індська (Хараппська) цивілізація. Заселення Північної Індії «аріями». Поява цивілізації в долині Гангу. Індійський похід Александра Македонського. Імперія Маур'їв. Правління Ашоки. Імперія Гуптів. Правління Чандрагупти I. Особливості економічного розвитку. Варно-кастова система. Форми власності і залежності. Система общин. Сім'я. Релігія Вед. Реформаційні віровчення середини I тис. до н.е. Джайнізм. Ранній буддизм. Буддизм махаяни. Індуїзм. Писемність і освіта. Наукові знання. Література. Архітектура й мистецтво. Театр і музика.

Стародавній Китай. Стан джерельної бази. Археологічне вивчення Китаю. Природно-кліматичні фактори. Населення: етногенез і психологічні особливості. Хронологія та періодизація давньокитайської історії. Неолітичні витоки давньокитайської цивілізації. Шань-Інь: світанок китайської державності. Виникнення держави Чжоу, її політична історія. Суспільство і господарство Західного Чжоу. Китай доби Східного Чжоу: на політичному роздоріжжі.

Вчення Конфуція та його вплив на суспільство. Моїстська доктрина. Доктрина

«фацзя», або легістська модель держави. Даосизм.

Перша централізована держава – імперія Цінь: суспільний лад, економічний розвиток, внутрішня і зовнішня політика. Реформи Цінь Шіхуанді та їх значення у становленні імперії. Західна Хань, її внутрішня і зовнішня політика. Східна Хань у I-II ст. н.е. Демографічні та етнічні процеси. Повстання «жовтих пов'язок», падіння імперії Хань. Міфологія і побутова свідомість. Природошанування у древньому Китаї. Родинні культури і звичаї. Писемність, мова, освіта. Наукові знання древніх китайців та їх використання у сучасній світовій культурній практиці. Літературна характеристика жанрів, творів. Архітектура і мистецтво: сакральні пам'ятки та світські досягнення. Музика як осмислення небесної гармонії.

Країни Далекого Сходу і Південно-Східної Азії у давнину. Давньокорейські держави. Японія у давнину. Держави Південно-Східної Азії у давнину. Характеристика джерельно-археологічної бази, проблеми періодизації регіону, етногенез населення та його ментальність. Культура сакральна і культура повсякдення.

Стародавня Греція. Географічні та хронологічні межі давньогрецької історії, її періодизація. Природнокліматичні умови Греції. Етногенез та ментальність населення. Характеристика джерельної бази давньогрецької історії. Історіографія історії Стародавньої Греції.

Крит і Ахейська Греція в III – II тис. до н.е. Виникнення стратифікованого суспільства і держави на Криті в кінці III тис. до н.е. – першої цивілізації в європейській історії. Створення загальнокритської держави на чолі з Кноссом. Критська морська держава у XVIII-XV ст. до н.е.: соціально-економічні відносини, політичний лад, взаємовідносини з Єгиптом, державами Малої Азії, Балканською Грецією, духовна культура Криту та її особливості. Підкорення Криту ахейцями та занепад його могутності. Виникнення стратифікованого суспільства і перших державних утворень на території Балканської Греції (Мікени, Тірінф, Пілос, Фіви, Афіни): соціально-економічні відносини, рабство, особливості політичного ладу, культурне життя Ахейської Греції. Занепад ахейської цивілізації в XII – XI ст. до н.е. Переселення дорійців. Причини занепаду ахейської цивілізації.

Греція XI – IX ст. до н.е. Джерела з історії передполісної Греції. Поеми Гомера «Іліада» та «Одіссея». Гомерівське питання. Еллінський світ після переселення дорійців. Роль мікенської спадщини у розвитку давньогрецького суспільства XI-IX ст. до н.е. Соціально-політичні та економічні характеристики Греції періоду «темних віків». Стан сільського господарства. Його галузі, організація виробництва. Ремесло. Торгівля та її форми. Соціальна структура суспільства. Рабство. Джерела рабства. Масштаби використання рабської праці. Політичний лад.

Архаїчна революція і формування класичного грецького полісу. Джерела з історії Греції архаїчної доби та стан дослідження періоду. Особливості соціально-політичного та економічного розвитку Греції у VIII – VI ст. до н.е. Велика грецька колонізація: причини, основні напрямки, головні центри та наслідки. Взаємовідносини грецьких колоній і місцевого населення. Зв'язки колоній з метрополіями. Рання грецька тиранія та її роль у формуванні полісного ладу. Загальна характеристика грецького полісу. Поняття громадянства. Характер влади. Полісна мораль. Типи полісів.

Пелопоннес у VIII – VI ст. до н.е. Спарта. Природні умови та населення Пелопоннесу. Передумови виникнення держави у Спарті. Мессенські війни. Конституція Лікурга. Соціально-економічна характеристика спартанського суспільства VIII-VI ст. до н.е. Спартіати, ілоти, періеки, їх становище та взаємовідносини. Військова організація спартіатів. Державний лад Спарті. Роль народних зборів і герусії. Утворення Пелопоннеського союзу на чолі зі Спартою. Посилення політичного значення Спарті в II половині VI ст. до н.е.

Архаїчна Греція. Утворення Афінської держави. Природні умови та населення Аттики. Аттика в мікенський період та роль мікенської спадщини в історичному розвитку Афін. Передумови виникнення стратифікованого суспільства і держави в Аттиці. Заколот Кілона. Запис права Драконтом та його роль у розвитку приватної власності. Закони Солона. Його соціально-економічні та політичні реформи. Тиранія в Афінах. Внутрішня та зовнішня політика Пісістрата. Законодавство Клісфена і формування афінської рабовласницької демократії.

Класична Греція V – IV ст. до н. е. Особливості грецької економіки у V-IV ст. до н.е. Розвиток сільського господарства, ремесла і торгівлі. Соціально-класова структура грецького суспільства. Класичне рабство. Становище вільних виробників.

Розквіт Афінської Рабовласницької Демократії. Греко-перські війни. Причини, періодизація, хід та кінцеві результати. Соціально-політичні та економічні наслідки перемоги греків над персами. Розвиток рабовласницької демократії в Афінах після перемоги над персами. Реформи Ефіальта. Зовнішня і внутрішня політика Перікла. Державний лад Афін у V ст. до н.е.

Піднесення Македонії і встановлення її гегемонії в Греції. Природні умови та населення Македонії. Передумови піднесення Македонії. Економічні та військово-політичні реформи Філіпа II Македонського. Зовнішня політика Філіпа II. Розгром антимакедонського союзу грецьких полісів. Панеллінський конгрес у Коринфі та встановлення македонської гегемонії в Греції.

Держава Александра Македонського. Східний похід Александра Македонського – від Іонії до Інду. Битви і стратеги. Смерть Александра Македонського. Розпад держави. Держава Селевкідів. Територія держави Птоломеїв. Економіка та соціально-класові відносини. Інститути державного управління, внутрішня політика. Зовнішня політика Птоломеїв. Культура еллінізму.

Стародавній Рим.

Умовність поняття «Стародавній Рим». Хронологічні та географічні межі давньоримської цивілізації. Природні умови та населення Апеннінського півострова в давнину. Періодизація давньоримської історії та її особливості.

Царський період в історії Риму VIII – VI ст. до н.е. Виникнення стратифікованого суспільства і держави в Етрурії. Соціально-політична характеристика етрусського суспільства. Господарське життя етрусських міст-держав. Вплив етрусків на розвиток Італії та Риму. Культура етрусків. Рим – один із центрів формування стратифікованого суспільства і держави в Італії. Патриції та плебеї, клієнти і патрони у Ранньому Римі. Політичний лад Раннього Риму. Реформи царя Сервія Тулія та їх роль у становленні римської державності.

Рим та Італія наприкінці VI – першій половині II ст. до н.е. Боротьба плебеїв з патриціями – основа соціальної історії Раннього Риму. (Причини, основні етапи та наслідки цієї боротьби). Соціальна характеристика римського суспільства. Формування нобілітету, вершництва, плебсу. Державний лад республіканського Риму: коміції, сенат, основні магістратури. Завоювання Римом Італії та утворення римсько-італійської конфедерації. Боротьба Риму з Карфагеном за переважання в Західному Середземномор'ї.

Римська республіка з середини II ст. до 27 р. до н.е. Соціально-економічна характеристика Риму II-I ст. до н.е. Реформи братів Гракхів та їх соціальна сутність. Диктатура Сули та її характер. Громадянська війна 49-45 рр. до н.е. Диктатура Цезаря. Громадянські війни після смерті Цезаря. Соціально-політичні наслідки громадянських війн. Основні причини падіння Римської республіки.

Рання Римська імперія I – II ст. н.е. Правління Октавіана Августа. Організація

монархічного режиму. Імперія як новий тип державності, розділ провінцій та укріплення кордонів. «Золотий вік» римської культури: історик Тіт Лівій, поети Вергілій, Овідій та Горацій, Меценат та його коло.

Римська імперія в період правління династії Юліїв-Клавдіїв: Тіберій, Калігула, Клавдій, Нерон. Громадянська війна і «смутний час». Іудейська війна. Династія Флавіїв: Веспасіан, Тіт, Доміціан. Династія Антонінів: Нерва, Траян, Андріан. Імператор-філософ Марк Аврелій. Коммод. Історики Рима: Плутарх і Тацит, Аппіан і Пліній Старший.

Криза імперії (III ст. н. е.). Криза римського рабовласницького суспільства і кінець античного укладу життя. Септимій Север, Максиміліан Фракієць, Авреліан. Походження християнства та його рання історія. Нехристиянські релігії: гностицизм, мандеїзм, маніхейство, мітраїзм.

Римська імперія IV – V ст. н.е. Проголошення Діоклетіана. Тетрархія. Реформи: закон про тверді ціни, закон про заборону християнства. Система доміната. Перемога Костянтина і його внутрішня політика. Перетворення християнства у пануючу релігію і його наслідки. Вторгнення варварів і падіння Римської імперії. Велике переселення народів і утворення варварських королівств на території Західної Римської імперії. Культура Пізньої Римської імперії.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Історія України

1. Бойко О.Д. Історія України: навч. посіб. - 3-тє вид., доп. К.: Академвидав, 2010.
2. Борисенко В. Курс української історії. К., 1997.
3. Гусев В. І. Історія України: навч. посіб. / В. І. Гусев, Ю. О. Калінцев, С. В. Кульчицький. К.: Вища школа, 2003.
4. Давня історія України: в 3-х Т. К.: Наукова думка, 1997-2000.
5. Дорошенко Д. Нарис історії України: у 2 т. К., 1991.
6. Єфименко О. Історія України та її народу. К., 1992.
7. Жуковський А. Нарис історії України / А. Жуковський, О. Субтельний. Львів, 1992.
8. Історія релігії в Україні: Навчальний посібник / за ред. А.М. Колодного, П.Л. Яроцького. К.: Т-во «Знання». 1999.
9. Історія світової та української культури: Підручник / В. А. Гречко, І. В. Чорний, В. А. Кушнерук, В. А. Режко. К.: Літера, 2002.
10. Історія України в особах IX – XVIII ст. К., 1993.
11. Історія України та її державності / Л. Є. Дещинський та ін. Міністерство освіти і науки України, Науково-методичний центр вищої освіти Міністерства освіти і науки України. 3-тє вид., пер. і доп. Львів: Бескид Біт, 2005.
12. Історія України. Документи. Матеріали / Упоряд. І.М.Скирда. Х.: Ранок, 2009.
13. Історія України: Документи. Матеріали. Посібник / уклад., комент. В. Ю. Короля. К., 2002. – 448 с.
14. Історія України: Курс лекцій у двох книгах. К., 1992.
15. Історія України: нове бачення / За ред. В.А. Смолія. К., 2000.
16. Історія української культури / За ред. О. Павлова. К.: Центр учбової літератури, 2012.
17. Котляр М., Кульчицький С. Довідник з історії України. К., 1996.
18. Крип'якевич І. Історія України. Львів, 1992.
19. Полонська-Василенко Н. Історія України. К., 1995. Т.1-2.
20. Рибалка І. Історія України. Харків, 1995, 1997. Ч.1-2.
21. Яковенко Н. Нарис історії середньовічної та ранньомодерної України / Яковенко. – 2-ге вид., перероблене та розшир. К.: Критика, 2005.

Історія стародавнього світу

1. Балух В.О., Коцур В.П. Історія Стародавнього Риму. Чернівці, 2005.
2. Балух В.О. Історія античної цивілізації: у 3 т.: підруч. для студ. ВНЗ. Т. 2. Стародавній Рим / літ. ред. К.О. Міщенко. 2-ге вид., стер. Чернівці: Наші книги, 2016. 848 с.
3. Балух В.О. Історія античної цивілізації: у 3 т.: підруч. для студ. вищ. навч. закл. Т. 1. Стародавня Греція / літ. ред. К.О. Міщенко. 2-ге вид., стер. Чернівці: Наші книги, 2016. 656 с.
4. Балух В.О. Історія античної цивілізації: у 3 т.: підруч. для студ. ВНЗ. Т. 3. Практикум / літ. ред. К.О. Міщенко. 2-ге вид., стер. Чернівці: Наші книги, 2016. 544 с.
5. Голованов С. О. Історія стародавнього світу: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. істор. спец. Т. 1 // Всесвітня історія: в 5 т. К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2016.
6. Дудка Р.А., Лейберов О.О. Історія стародавнього світу: курс лекцій. Ніжин: Вид-во НДУ, 2009. 348 с.
7. Крижанівський О.П. Історія Стародавнього Сходу: Вид. 3-тє. Київ, 2006.
8. Лекції з історії світової та вітчизняної культури: навч. посібник / За ред. А. Яртіся та В. Мельника. Львів: Світ, 2005.
9. Романова О.О. Культ фараона в Стародавньому Єгипті // Український історичний журнал. К., 2000. №4.С. 58-65.
10. Хрестоматія з історії Стародавнього Світу / Уклад. Р. А. Дудка та ін. Ніжин, 2003.
- 11.

3. Для пільгових категорій осіб, яким надано право складати фахове вступне випробування для вступників на ступінь бакалавра на основі НРК 5 на другий (третій) курс для спеціальності 014.03 Середня освіта (Історія та громадянська освіта) (особи, що потребують особливих умов складання випробувань) в Приватному вищому навчальному закладі «Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука» за рішенням Приймальної комісії створюються особливі умови для проходження вступних випробувань.

4. КРИТЕРІЇ ТА ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Оцінку виконання завдань **фахового вступного випробування для вступників на ступінь бакалавра на основі НРК 5 на другий (третій) курс для спеціальності 014.03 Середня освіта (Історія та громадянська освіта)** здійснюють члени фахової екзаменаційної комісії на основі встановлених правил, принципів, критеріїв, системи оцінювання. Оцінювання рівня якості підготовки вступника здійснюється членами фахової екзаменаційної комісії на основі принципів об'єктивності, індивідуальності, комплексності та компетентнісного підходу з урахуванням набутої системи універсальних і спеціальних професійних компетентностей, які відображають результати навчання (компетентності). Результати оцінювання рівня якості підготовки вступника повинні довести, що він(вона):

- має концептуальні знання, здобуті у процесі навчання та практичної діяльності, включаючи основи знань сучасних досягнень науки у сфері професійної діяльності;

- вміє розв'язувати складні та непередбачувані завдання і проблеми з предмета професійної діяльності, що вимагає самостійного збирання та інтерпретації інформації, вибір методів та засобів вирішення, застосування інноваційних підходів.

Оцінювання виконаних завдань фахового вступного випробування проводиться відповідно до прийнятого порядку за двохсотбальною системою. Підсумкова оцінка складається із суми балів за виконання тестових завдань. Розподіл балів за правильні відповіді на тестові запитання наведено в таблиці 1.

Критерії оцінювання:

Високий рівень (176-200 балів) вступник отримує, виявивши такі знання та вміння: в повному ступені засвоїв увесь програмний матеріал, показує знання не лише основної, але й додаткової літератури.

Достатній рівень (152-175 балів) вступник отримує, виявивши такі знання та вміння: має також високий рівень знань і навичок. Можливе слабке знання додаткової літератури, недостатня чіткість у визначенні понять.

Задовільний рівень (128-151 балів) вступник отримує, виявивши такі знання та вміння: в загальній формі розбирається у матеріалі, але робить помилки.

Низький рівень (104-127 балів) вступник отримує, виявивши такі знання та вміння: в загальній формі розбирається у матеріалі, допускає суттєві помилки при висвітленні понять.

До участі у конкурсі не допускається (0-103 балів), якщо вступник виявив такі знання та вміння: не знає значної частини програмного матеріалу, допускає суттєві помилки при висвітленні понять.

Розподіл балів за правильні відповіді на тестові запитання

Кількість правильних відповідей на тестові завдання	Кількість балів
0	0
1	8
2	16
3	24
4	32
5	40
6	48
7	56
8	64
9	72
10	80
11	88
12	96
13	104
14	112
15	120
16	128
17	136
18	144
19	152
20	160
21	168
22	176
23	184
24	192
25	200

ПОЛІТИКА ДОБРОЧЕСНОСТІ

Кожен вступник під час виконання завдань **фахового вступного випробування для вступників на ступінь бакалавра на основі НРК 5 на другий (третій) курс для спеціальності 014.03 Середня освіта (Історія та громадянська освіта)** повинен дотримуватися моральних норм, правил етичної поведінки та принципів академічної доброчесності, а саме:

- самостійно виконувати завдання;
- не принижувати будь-яким чином гідність інших вступників, учасників освітнього процесу, запобігати таким діям з боку інших осіб;
- дотримуватися правил ділового етикету в поведінці та норм культури спілкування у комунікації зі вступниками, здобувачами вищої освіти, викладачами та співробітниками Приватного вищого навчального закладу